N^{ro} 5.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 17. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. WE WTOREK

Z Petersburga 6. Października

Półkownik *Xiąże de Richelieu* otrzymał stopień Generał-Majora, i został Kommandorem Jego Imperatorskiey Mości Leib-Kirassyerskiego półku. Generał-Major Kawaleryi *Graf Bobriński* uwolniony od służby z dozwoleniem noszenia munduru. Na jego mieysce nastąpił Półkownik, dziś Generał-Major *Murawiew.* Półkownik Xiąże *Bagrattioni* za dobre i porządne utrzymanie w ludziach i koniach pierwszego *Czuhujewskiego* Kozakow regularnych regimentu pochwałę otrzymał. Generał Lieutenant *Graf Fersen* na własną jego prożbę od służby uwolniony. Połkownicy: *Awraimow* Alexandrowski, *Pietahin* Tomski Kommendanci, otrzymali rangę Generał-Majorow. Połkownik *Konownicin* Starokolskiego regimentu Muszkietyerow, został Generał-Majorem i Szefem półku Grenadierow Kijowskiego. Generał-Major Artilleryi *Mordwinow* dla podeszłego wieku i słabości zdrowia uwolniony od służby z gażą jaką miał dotąd, i dozwoleniem noszenia munduru. Batalionu jego Szefem będzie Półkownik; dziś Generał-Major *Helwig.*

Z Wiednia 27 Września.

Po długich negocyacyach; niepewnościach i odmianach, naostatek Generał *La Fayette* więzień pięcioletni z *Ołomuńca* uwolniony został. Jedzie teraz z familią i towarzyszami nieszczęścia swojego do *Hamburga,* Officyer *Austryacki,* i Generała en *Chef Buonaparte* Adjutant prowadzą wszystkich na mieysce, z ktorego do *Ameryki* udać się powinni. Ten intereś ukończony pomyślnie, czyni nadzieję iż negocyacye o pokoy w *Udine* zerwane nie będą. Bo chociaż Direktoryat po zaszłych odmianach w *Paryżu,* podobno nie jest przychylny oswobodzonemu dziś Emigrantow; *Buonaparte,* ktorego naygoretsze życzenia i prożby *Cesarz Jmść* łaskawie przyjąć i wysłuchać raczył, pewnie za tę powolność wdzięczny będzie.

Listy z Grätz dnia wczorayszego pisane zdają się ożywiać nadzieje nasze. Kilka dni cierpliwości, powiadają, wszystko weźmie koniec szczęśliwy. Ten m...ąc pokoy nam przyniesie pożądany. *Hrabia Cobenzl* i Generał *Meerfeld* śpieszą do *Udine*. Boiźliwi rokują woynę widząc armie postępujące do granic ostatnich; lecz ludzie przyzwyczajeni nie brać rzeczy powszechnie, upatrują w tym prędkie zajęcie przeznaczoney nim cząstki *Weneckiego* kraju, jak głoszą, po rzekę *Tagliamento.*

Prawda: niektóre kroki z naszey strony tłumaczenia potrzebują. Tak naprzykład Generał *Mack* przybywszy z *Goricii* zawczora z Generał-Sztabem i Officyerami od Korpusu Inżenierow, kazał okoliczne wzgórki rozmierzyć i rysować. Dziś rano wyszło z tąd 250. pionnierow dla założenia w rożnych mieyscach szańcow i batteryi; 1500 chłopów do tych robot kazano dostawić; wykommenderowane są bataliony niektóre dla prędszego ich ukończenia. Cała kolumna Generała *Terzy* z Artilleryą tam pośpiesza; piekarzom 80 tyś: chleba wygotować zalecono.

Dziś wieczorem spodziewani są w *Goricii Arcy Xiążęta Józef Palatinus, i Antoni z Triestu.* Mówią iż odprawiwszy wkrótce wjazd uroczysty do *Udine,* wielkie biesiady dawać będą, do czego *Cesarskie* serwisy już nadeszły. *Buonaparte* z swojey strony w roskosznym ogrodzie *Passeriano* amfiteatr wspaniały wystawić kazał. Przydają, iż Generał *Clarke* dotąd w *Udine* bawi; traktat podpisawszy w *Wiedniu* ma posłować. Z naszey strony *Hrabia Cobenzl* pojedzie do *Paryża.*

Officyerowie nasi ktorzy nie dawno z *Udine* powrócili, przyświadczaią, iz dwór i sposob życia Generała *en Chef armii Włoskiey,* prawdziwie iest *Krolewski.* Przedpokoie u niego zawsze są napełnione tłumem niezliczonym Generałow; zagranicznych Ministrow; Officyerow, i nayznacznieyszych Obywateli; kilkadziesiąt gwardyi zawsze na koniach dla roznoszenia ordynansow; całe diwizye zawsze pod bronią przed Pałacem. Stoły dla wszystkich otwarte, częste rozrywki i biesiady kosztowne; widząc ten Diktatorski prawdziwie przepych, trudno nie wierzyć, co iuż dawno głoszą, iż Direktoryat *Francuzki* chce młodzieńca szczęśliwego postawić na czele Rzeplitey we *Włoszech* założoney.

W *Wenecyi* duch nowości tak dalece wszystko zagarnoł, iż nawet Lekarzom recept pisać w Łacińskim ięzyku zabroniono:

Zważaiąc iednak municipalność, iż lud nie ſprzyia demokracyi zaleciła Duchownym, ażeby w święta i Niedziele wykładali przednieysze artykuły republikantſkiego katechizmu. Powſtał w mieście niedawno pożar ſtraszliwy, ktòrego ugaszenie przypisali *Wenetowie* żołnierzom *Francuzkim*. Szkodę ponieśli znaczną; ale czymże ta ieſt w porównaniu z ogniem politycznym, który kray cały przeleciał i zniszczył.

Mamy tu opisanie wiazdu i wſpaniałego przyięcia w *Wenecyi* Generałowey *Buonaparte*. *Mediolanczykowie*, *Serbelloni Visconti* na krok nie odſtępuią. Oglądała wſzyſtkie ciekawości, była na koncertach, balach, illuminacyach. D. 13. zaproszona na ſeſsyą municipalności tymczasowey, ſłyszała napisaną odę na pochwałę małżonka ſwoiego, którey oſtatnie wiersze były:

Cui laurus æternos honores
Italico peperit triumpho.

Naylepiey wszakże przypadło iey do ſmaku zdanie iednego z Radcow, ktòry dowodził, iż *Buonaparte Włoſkim* odtąd nazywać ſię powinien na wzór *Afrikanow, Zadunayſkich*, *Tauryiſkich*, *&c.*

Papiery nasze temi dniami zpadły na 3. procenta. W *Lintz* zakładaią wielkie magazyny; Króleſtwo *Czeſkie* mąki nad potrzebę doſtarcza. Od *Arcy Xcia Karola* kilku ieden po drugim Kuryerow przybiegło. *Hrabia* Teodor *Bathiany Magnat Węgierſki* wynalazł i zrobić kazał machinę, za którey pomocą baty wgórę na rzekach płynąć mogą bez wioseł i żaglow. Doświadczenie d 17. na *Dunaju* czynione przekonało patrzących o iey użyteczności.

z Londinu 22. Września z Gazety Berlińſkiey

Lord Dundas Stanu Sekretarz pisał do *Lorda Maire* donosząc, iż *Lord Malmesbury* nie dokończywszy dzieła rozpoczętego z *Lille* uſtąpić był przymuszony. Jak tylko pewna wiadomość o tym zdarzeniu rozeszła ſię w *Londinie*, niezwyczayna boiaźń ogarnęła umyſły; papiery kraiowe, ktòre po 3 od 100. czynią procentu, za 47. przedawać zaczęto. Wynidzie w krótce deklaracya Króla Jmei do *Europeyſkich* Dworow obiaśniaiąca przyczyny zerwania negocyacyi; na ten czas wiedzieć będziemy, kto pragnoł przedłużenia woyny.

Nie ma wątpliwości: Direktoryat od pokoiu był dalekim, ieśli prawda ieſt, co dziś głoszą powszechnie, iż oprócz uſtąpienia *Gibraltaru*, zawoiowanych osad, zrzeczenia ſię titułu Króla *Francuzkiego* i tym podobnych ktòrycheśmy ſłyszeli, warunkow, domagał ſię niepodległości *Irlandczykow*, nadzwyczayney ſwobody dla *Francuzow* oſiadłych w *Anglii*, zapłacenia 20 mill F S za woienne nakłady, ſto obrazow z Galeryi Królewſkiey. Nie były tym podobne warunki podawane od zwyciężonych nieprzyiacioł pod czas woyny 7 letniey a przecie nieśmiertelney pamięci Miniſter *Pitt P. de Buſsy* odpowiedział: w ten czas wſzyſtko podpiszę, gdy *Francuzi* wieżę *Londyńſką* ſzturmem weźmiecie.

Gdy *Lord Malmesbury* z *Dower* przybył do *Londinu*, Zgromadzili ſię natychmiaſt na wielką radę Miniſtrowie Gabinetowi, *Grenville*. *Portland*, *Pitt*, *Chatham*, *Dundas*. *Spencer*, *Liverpool*; był tam obecny Poseł nieſzczęśliwy. Trwała konferencya godzin kilka; o wſzyſtkim co rychley uwiadomiono Monarchę: do *Wiednia* i wielu innych Dworow Kuryerowie pobiegli. Parlament przed Liſtopadem podobno nie będzie zwołany, poniewaź do mieſiąca Stycznia ſkarb na potrzebę publiczną ieſt opatrzony. Margrabia Puisaye, o którego zchwytaniu w *Bretannii* tyle głoszono u nas ſię znayduie.

Nie które okręta od flotty Admirała *Duncan* powróciły do portow dla naprawy. Według oſtatnich iego rapportow, *Hollenderſka* eſkadra z 33. ſtatkow woiennych złożona, trzyma ſię obranego w *Texel* ſtanowiſka, Niepożyteczną wcale i bezczynną tu mieliśmy kampanią. Gdy wiatr wschodni powiewał, *Duncan* rzucał przed uyiściem portu kotwice; gdy był od zachodu, oddalał ſię mil kilka na głębinę. Kupieckie ſtatki zawinąć do brzegow żadne nie mogły. Ta okoliczność wzbudzaiąc żal i gniew Kupcow kraiowych, może to ſprawić, iż kiedyżkolwiek flotcie ſwoiey wyniść pod żagle rozkażą. Pewni wygraney ieſteśmy, byleby to ſię nie ſtało w czaſie rozłączenia naszych okrętow.

Admiralicya myśli teraz iakimby ſposobem trzymać w nieuſtaiącym opasaniu, *Texel*, *Breſt*, i *Cadix*. tak żeby nawet okrętow naprawa żadney przerwy nie czyniła. Potrzebuiące oney ſtatki Admirałow *Duncan*, *Bridport*, i *S. Viucent* nowemi na odmianę z kolei będą zaſtąpione. Wielkich na to potrzeba wydatkow, ſił ogromnych; lecz to pewna. iż nieprzyiaciel zewsząd zciśniony uznać będzie muſiał niedolę i niemożność wylądowania na brzegi *Angielſkie* Wielkie u nas poczyniono zakłady, czyli Direktoryat *Francuzki* nasladować zechce *Robertspierra* &c. zwalaiąc ſpisek odkryty niedawno na *Angielſką* intrygę. Musi to naſtąpić koniecznie; do tych czas żaden w *Paryżu* i Prowincyach *Francuzkich* rozruch nie powſtał, ktòregoby nie przypisano *P. Pittowi*.

z Paryża 24. Września z Gazety Leydeńſkiey.

Direktoryat wykonawczy nadgradzaiąc Generałowi *Augereau* wierność i gorliwe uſługi, dał mu naywyższą Kommendę armii *Sambry i Mozy*, General *Bernadotte* wyieżdża do *Marselli*, gdzie ſtanąwszy na czele 8mey diwizyi, za pomocą trzech innych które rządom iego poddano tymczasowie, utrzymywać będzie porządek i ſpokoyność w Prowincyach południowych. Dano mu na to władzę nie określoną. Tak wielką ufność ziednali ſobie Generałowie armii *Włoſkiey*.

Dnia 22. Obchodzono uroczyście pamiątkę założenia Rzeplitey; były gonitwy konne,

piesze, na wozach, &c. zwycięzcom rozmaite nadgrody rozdawano. Prezydent Direktoryatu *Lareveillere* zaczoł i skończył mowę temi słowy: Dzięki nieśmiertelne niech będą Tobie, Stwórco świata. *Francya iest Rzeplitą*. Na pagórku pośrzod pola Marsowego usypanym stali żołnierze ranieni, Oycowie i matki Rycerzow poległych; trzech naostatek starych inwalidow laurem wieńczonych, którzy pierwsze przed innemi mieysce trzymali. Około pagórka wystawiano mnogie *trofea* z napisami, Rycerzom za Oyczyznę poległym. Walecznym armiom. Prawodawcom Rzeplitey; Urzędnikom narodowym. Pisarzom Republikantskim. Prawdziwym przyiaciołom Konstitucyi r. 3. &c.

W Proklamacyi wydaney do narodu, która nakazuie ażeby na d. 6. Października armie dopełnione i do ruszenia w pole gotowe były, wyraża Direktoryat, iż Ministerium *Angielskie* do pokoiu skłonić się nie chciało, wstrzymuiąc nawet *Cesarza Jmci* od podpisania onego, nadzieią wzniecenia nowych rozruchow we *Francyi*, i woyny domowey. Narod *Francuzki* widząc straszliwe przygotowania swoich nieprzyiacioł, sposobić się powinien do odparcia napaści „ Zatym Obywatele, mówi na końcu Direktoryat, bierzcie się co prędzey do broni, chociaż pragniecie pokoiu, Władza wykonawcza ofiarować go nie przestaie; kładąc też same warunki, które nie dawno strony obie osądziły dogodnemi Porywczość wasza do bronienia Oyczyzny, może wytrącić oręż nieprzyiacielowi; lecz ieśli wolować zechce, otraficie utrzymać honor, interes, i prawa Rzeplitey. „

Smierć niewczesna Generała *en Chef armii Sambry i Mozy Hoche*, smutek sprawiła powszechny. Direktoryat i gorliwi z nim Republikanie ubolewają nad stratą dziś mianowicie nienadgrodzoną doświadczonego przyiaciela. Owdowiała małżonka powraca do *Paryża*. Generał artillery *Debelle*, który jey siostrę pojął, zbił gruntownie rozsiany pogłoskę, jakoby mąż waleczny sam się otruł. Direktoryat postanowił d. 1. Października sprawić uroczysty żałobny obchod na pamiątkę zmarłego Generała; na polu *Marsowym*. Następca jego *Augereau* na sławę pracował pod *Lodi, Arcole, Castiglione*, i wszystkich bitwach ta *Włoskiey* Kampanii.

Generał *Jourdan* został obrany Prezydentem Rady 500, każdy dziś przypomina, jak przymuszony wraz z innemi Reprezentantami nowo obranemi (których 70 w Radach przecie zostawiono) ponowić przysięgę: na szablę moją przysięgam, zawołał bronić Rzeczypospolitey i konstitucyi roku 3. Generał *Lemoine* postanowiony jest od Direktoryatu Kommendantem *Paryskim Pille* Generała *Bernadotte* mieysce w armii *Włoskiey* obeymuje Niektórym półkom tu niedawno sprowadzonym do *Renu* powracać kazano. Mamy jednak nadzieję, iż woyna lądowa już się nie odnowi. Do morskiey w portach wielkie czyniemy przygotowania. Nie zbywa na okrętach; cokolwiek dawnych zostawili *Jakobini*: zbudowano wiele nowych; maytkow znaleść trudno. Każdy dziś obiera służbę u Korsarzow, z któremi prędko do wielkich bogactw przychodzi. Nieskończone milliony w tey woynie zyskały miasta nasze: *Nantes, Dunquerque, S. Malo* i tyle innych.

Temi dniami Institut narodowy miał audienсyą u Rady 500. *Daunou* jako w nim Prezydujący donioſł Prawodawcom, jak wiele pracowało zgromadzenie w roku Rzplitey 5 nad wydoskonaleniem nauk i kunsztow. Meridian od *Bayonne do Dunquerqne* wkrótce ma bydź ukończony; przepis na Instrukcyą public ną rozpoczęty &c. Direktoryat zalecił wszystkim 7 Ministrom, ażeby każdy w swoim Departamencie czynił odmiany potrzebne, oddalaiąc od usług publicznych urzędnikow, którzy Deportowanym sprzyiali brali tituły w narodzie zakazane. *Scherer* już takich 150 złożył z urzędu. General *Cherin* Szef Generał Sztabu armii *Sambry i Mozy* nie pryjął kommendy nad gwardyą Direktoryatu, oświadczając iż woli służyć Rzplitey w obozach.

Camille Jordan jeden z Reprezentantow na deportacyą skazanych, stanąwszy na mieyscu bespiecznym wydał do *Francuzow* następujące oświadczenie: „ Obywatele zbrodnię, lecz już w rewolucyiney kolei nie nową, dopełniono. 3 Direktorowie bunt na waszych Reprezentantow podnieśli, lud zbroyny otoczył nasz pałac: wielu Deputatow uwięziono, wielu też uciekło. Tułacze i wygnańcy zebrać się w jedno nie możemy; nie ma więc dziś narod władzy prawodawczey. Ktokolwiek został z nas w *Paryżu* niewolnikiem jest Direktorow; otworzyła się więc okropna księga rewolucyi; wolno już dziś elekcye ludu kassować: 52 Prawodawcow idzie w odległe pustynie. Tak niszcząc Konstytucyą roku 3 nam jeszcze zarzucać śmieią, iżeśmy Rzplitę obalić chcieli, obieraiąc wodzem do buntow i spisku nierozumnie wymyślonego, pierwszego z obrońcow Oyczyzny, Generała *Pichegru*. Patrzy na to *Paryż* zdumiały, i milczy. Moim jest obowiązkiem objawić wam prawdę Obywatele. Do was niosę oświadczenie, moim i zgnębionych prawodawcow imieniem. Czytam w sercach waszych. Lecz nie chcieycie czynić i sądzić porywczo; zastanowcie się nad okropnym stanem Rzplitey. Słuchaycie głosu rostropności i rozumu. Więcey radzić i mówić żal i czas nie pozwala. „

Administratorowie *Corsykańscy* donoszą Ministrowi wnętrznych interessow z *Bastia*, iż według świadectwa lekarzow choroby w *Solaro* zagęszczone nie były, jak rozgłoszono zarazą morową. *Concilium Narodowe* na drugiey Sessyi w Kościele N. P. napisało wyrok uroczysty, za powszechną Oycow zgodą: 1. Każdy Katolik *Francuzki* winien jest prawom Rzplitey podległość szczerą i nieobłudną. 2. Kościoł *Francuzki* takich tylko mieć będzie Pasterzow, którzy nieskalaną dochowując wierność Rzplitey, wykonają przysięgę prawem nakazaną. Tegoż dnia *Concilium* wy-

dało list okoiny, w którym Duchowieństwo i wiernych zagrzewa do zgody, i ćwiczenia się w cnotach moralnych i Chrześciańskich.

Gdy *Xiężna d' Orleans* przez miasto tegoż imienia jechała do *Hiszpanii*, lud cały dał jey czułe dowody szacunku i przywiązania swojego. Każdy nad tym ubolewa nieskończenie, iż zacna i cnotliwa Pani, po tylu wytrzymanych nieszczęściach bez winy przymuszoną została szukać obcey ziemi. Pensya 100 tyś. liwrow, po jey śmierci synom płacona będzie. 2 Starli zaślubili w *Ameryce* dziedziczki w onym Kraiu naybogatsze. Wszystkie sklepy i księgarnie w *Paryżu* są teraz zarzucone portretami Generałow *La Fayette*, *Dumourier*, i *Pichegru* w jedno złączonemi z tym napisem: Historya *Rzpltey Francuzkiey* we trzech tomach. Direktoryat względem ostatniego spisku nic jeszcze drukować nie kazał, nawet po wyjeździe Generała *Moreau*.

z Turinu 9 Września z Gazety Frankfortskiey.

Generał *en Chef Kellermann* d. 4 przybył do naszey stolicy, dla umówienia się względem przechodu nowey armii *Francuzkiey* do *Włoch* przez *Piemont*, i posiłkow, które Krol Jmść obowiązał się traktatem dać Generałowi *Buonaparte*, jeśliby przyszło do woyny. Kommissarz woyskowy zesłany jest dla opłacenia żywności i innych potrzeb, które dostarczać kraj powinien Republikantom. Zapobiegając zbytecznemu upadkowi papierow krajowych z uszczerbkiem publicznego skarbu i kupcow, Krol Jmść zabronił kupowania wexlow, tych wyjąwszy którzy one przesyłać za granice muszą.

z Florencyi 20 Września z Gazety Frankfortskiey.

Odbieramy wiadomość z *Neapolu*, iż Krol Jmść *Dwoch Sycylii* woyska swoje pomnaża codzienie; liczba Jazdy i piechoty wynosić ma 80 tyś. żołnierza. Z tych 16 tys. wkrótce rusza ku granicom Państwa Kościelnego. Zgadnąć trudno przyczynę tak niespodzianych obrótow. Eskadra pod kommendą Kawalera *Forteguerri* z portu wychodzi pod żagle; przeznaczenie oney niewiadome. Powiadają, iż *Oiciec S.* chcąc nakłonić zbuntowanych obywatelów *Marchii Ankońskiey* do winnego posłuszeństwa, pozwala im przedać dóbr Kościelnych za 180 tys szkudow. Summa obrócona bydź ma na wypłacenie *Francuzom* zaległych kontrybucyi.

Z Mediolanu 19 Września z Gazety Frankfortskiey.

Chociaż wydane są rozkazy wszystkim armii *Włoskiey* diwizyom, ażeby na d. 23 t. m. do marszu były gotowemi, nadchodzące jednak wiadomości z *Udine* prędkiego pokoju czynią nadzieję. W *Piemoncie* nie przestają karać surowie tych co do ostatniego spisku należeli. D. 9 rozstrzelano Officyera *Berteu* i lekarza *Boyer*. Tego wykupując kupcy dać chcieli rządowi półtora milliona liwrow, lecz ani ich ofiara, ani prożba Ambassadora *Francuzkiego Miot* nie mogły nakłonić Monarchę do odmiecienia wyroku.

Z równą surowością postępuje przeciw buntownikom Rząd *Genueński*, któremu śrzodki nayostrzeysze przepisał General *en Chef*. Starcom nawet 70 letnim nieprzebaczono: Lenności *Cesarskie*, *Bisagno*, *Polcevera* &c. broń złożyły. Wiadomo jest, iż *Buonaparte* przydał za pomocnika Direktoryatowi *Cisalpińskiemu* Kommissarza *Francuzkiego Briche*. Pobudką mu do tego bydź miała zbyteczna powolność i umiarkowanie rządcow naszych, i częste przełożenia, pytania &c. nie według myśli naywyższego wodza. Pisma nasze podają dziś następujący *Etat* woysk *Sardyńskich*.

Piechoty kraiowey	- -	12710.
- Zagraniczney	- -	6435.
- Prowincyalney	- -	8380.
- Lekkiey	- - -	1548.
- Garnizonowey	- -	3529.
- Artilleryi	- -	1520.
- Kawaleryi	- -	2862.

Ogułem woyska 36,990. Od zawartego z *Francyą* traktatu rozpuszczono do domow 4233. ludzi.

Direktoryat *Cisalpiński* dla utrzymania spokoyności publiczney przeciw zle myślącym którzy w zbiegu teraźnieyszych okoliczności starają się usilnie lud uwieść dla obalenia nowego, a przywrócenia dawnego rządu, ogłosić kazał ustawę w *Mediolanie*, iż ktokolwiek bądź uczynkiem, bądź pismem oświadczy się za Konstitucyą *Francuzką* r. 1791. czyli też za rządem różnym od dzisieyszego osądzony burzycielem spokoyności kraiowey, śmiercią według praw ukarany będzie. Prałaci *Hiszpańscy* maiąc powracać do Oyczyzny, pożegnali iuż *Oyca S.*

Od granic Włoskich 20. Września z Gazety Berlińskiey.

Z *Mantui* donoszą, iż z tey twierdzy ammunicye i Artillerya idą nieustannie do armii nad granice. O 600. sążni od tey twierdzy *Francuzi* sypać zaczeli nowe pasmem ciągnione szańce, nad których umocnieniem Inżenierowie dowcip i kunszt swoy wysilaią. Administratorowie *Mantuańscy* do tych czas nie odebrali żadney odpowiedzi od *Wenetow* względem upragnionego dwóch narodow połączenia. *Buonaparte* myśli swoiey nikomu ieszcze nie wyiawił.

W armii iego *Włoskiey* 80. tyś. liczyć można żołnierzy, ktorzy iuż kilka odprawili Kampanii, albo przynaymniey z nim iedną we *Włoszech*. Twierdzą Officyerowie *Francuzcy*, iż odebrawszy spodziewane posiłki z *Sabaudyi*, Departamentow Południowych, armia czynna 150 tyś: głów wyniesie. Nie licząc *Sardyńczykow*, *Wenetow i Cisalpinow*; Ostatki regularnego woyska i gwardyi narodowey maią 90. tyś: Niektóre ich legiony trzymaią załogę w *Palmanuova* i innych twierdzach *Weneckich*; z tych blisko 2 tysiące z bronią i końmi przeszło do woysk *Austryackich*.

N^RO 5.

DODATEK

DO

KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 17. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. WE WTOREK

Z Genui 18 Września z Gazety Berlinſkiey.

Rząd tymczasowy doniosł obywatelom, iż według dokładnych rachunkow długi narodowe ogułem wynoszą 144 milliony liwrow; od których licząc tylko półtrzecia procentu, Płaciemy 3 z okładem milliony; wydatki coroczne przenoſzą 5 millionow; dochodu jeſt tylko 3 milliony, mało więcey. Trudno jeſt nawet wynaleść na to przyzwoite śrzodki; podatek już podwyższono; wiele ſkaſſowano Klasztorow; duchownym pensye naznaczono; lecz to wszyſtko nie napełni ſkarbu w miarę potrzeb naszych. Naſtąpią niewątpliwie konfiskaty, odarcie Kościołow, i bankructwo.

Przecie handel krajowy nie upadł jak u *Wenetow*. *Anglicy* w innych ſtronach zatrudnieni, spokoyną zoſtawili żeglugę na morzu śrzodziemnym. Od 18 Sierpnia do 1 Września 166 rozmaitych ſtatkow wbegło do portu *Genueńſkiego*. Kilku dowodźcow oſtatniego buntu rozſtrzelano. Dawnieyszy Senator *Durazzo* niewinnym uznany wyszedł na wolność. Kommiſſya woyſkowa zaproſiła obywatelow ſkładających gwardyą narodową, ażeby wszelką broń z arsenałow Rzpltey wzętą wrócili. 600 *Francuzow* sprowadzonych na poſkromienie ludu, na ſwoje ſtanowiſka odeſłano. Officyerowie i ſtanęli w Pałacach Szlachty uwięzioney.

z Bruxelli 28 Września z Gazety Berlinſkiey.

Generał Diwizyi *Souham* kommenderujący do tych czas *en Chef* w 9 Departamentach *Belgickich* wyrokiem Direktoryatu ſtracił ſłużbę. Podobny los potkał wielu zaſłużonych Officyerow bez inſzey winy, jak tylko iż byli przyjaciołami Generała niegdy ſwojego *Pichegru*, i Direktora *Carnot*. Jeżeli wſzyſtkich tym podobnych karać będzie Władza wykonawcza; nikt w armiach nie zoſtanie. Bo ktoż był przecie zacnych mężow nieprzyjacielem?

Gorliwi miaſta naſzego Republikanie, ożywieni dziś zwycięſtwem Direktorow nad Prawodawcami, głowę podnieśli oſkarżając Adminiſtratorow Departamentowych, iż na mocy prawa, wydali niedawno proklamacyą do ludu, zachęcając młodzież krajową, ażeby ſię zapisywała do narodowey gwardyi. Nic dziwnego nie będzie, jeśli ten poſtępek Direktoryat za grzech poczyta. Widzieliśmy przed kilką laty w *Paryżu* gillotinowanego *Maira Bailly*, że prawo *Marsowe* na wyraźny rozkaz konſtitucyinego zgromadzenia przywiodł do ſkutku.

Kommiſſarz Direktoryatu w Departamencie naszym *Lambrechts* odebrał z *Paryża* gońcem wiadomość, iż gdy Obywatel *Aimar* nie przyjął ofiarowanego sobie miniſterium sprawiedliwości, Direktoryat jego wybrał na ten urząd. *Lambrechts* był Doktorem prawa w Akademii *Lowańſkiey*, za rządow *Auſtryackich*: jeſt to człowiek oświecony i cnotliwy; gorliwy Republikant, lecz umiarkowany i roſtropny. Wybor jego ucieſzył nas razem i zadziwił. Nigdy, w dziſieyſzych okolicznościach tym bardziey, nie można było ſię ſpodziewać, ażeby *Francuzi* do pierwſzych w narodzie doſtojeńſtw ſzukali człowieka w kraju niedawno podbitym.

Emigranci naſi uchodzą śpieſznie za granicę. Diwizya armii *Sambry i Mozy* pod Generałem *Tilly* zmierza ku granicom *Francuzkim* trzema kolumnami, przez *Ardennes*, *Namur*, i *Bruxelles*. Głoſzą iż pod *Paryżem* wielki oboz będzie wytknięty. Snadź Direktorowie nie chcą raz drugi bydź w niebespieczeńſtwie ſtraſzliwego upadku, jak ego niedawno doznali. Bo to pewna, iż kilką później godzinami Rady narodowe ſkazać ich miały na deportacyą.

z Philadelfii 30 Lipca z Gazety Berlinſkiey.

Kilka dni temu Korsarz *Hiszpańſki* noſzący armat 14 i 90 ludzi wpadł zuchwale do odnogi *Delawary*, i zabrał wiele nam ſtatkow, między innemi zwany *Aſia* przybyły z *Bengalu*, którego ładunek 800 tyſ: piaſtrow ſzacowano. Jeden z uwięzionych Kapitanow na brzeg wyſadzony powiada, iż kommendant owego ſtatku *Baptiſta Mahon* wyſzedłſzy niedawno pod żagle z *Hawany* wiele *Amerykańſkich* zabrał okrętow.

z Ehrenbreitſtein 23. Września z Gazety Frankfortſkiey.

Parada pogrzebowa Generała *en Chef* armii *Sambry i Mozy* przechodziła tędy na dniu dziſieyszym. Od ſamego rana garnizon twierdzy naszey z iedney ſtrony, z drugiey woy-

ſka *Francuzkie* uszykowane rozciągneły ſię aż do pływaiącego moſtu na *Renie.* Odgłos artilleryi Republikantſkiey w *Kothenhau* ſtoiącey, dał znak o zbliżaiącym ſię konwoiu. Skoro do pierwszych ſtraży *Auſtryackich* poſtąpił, przywitany był ogniem ręcznym batalionow, i armatnym z wałow fortecy. Paradowała naprzod Kawalerya; za nią szli grenadyerowie za temi prowadzono 6. armat polowych, daley huzarowie i ſtrzelce konni; liczna i dobrana muzyka wygrywała pieśni żałobne.

Ciało Generała *en Chef* złożone było na okazałym wozie ciągnionym przez 4. czarno ubrane konie. Nad trumną były dwie ſzpady na krzyż położone, ſzarfa i dwa wieńce, ieden z liści dębowych, drugi laurowy; po obu ſtronach powiewała chorągiew troykolorowa. Inną chorągiew tey podobną nieśli przed wozem idący Officyerowie. Sześciu ſtrzelcow konnych nieśli pochodnie; tyleż wieńce dębowe z napisami: Oczyścił armią z obywatelow oboiętnych. *Landau* oswobodził. Zoſtał Generałem *en Chef* maiąc lat 24 Był zwycięzcą w wielu bataliach. Poſkromił ſpisek przeciw Rzeplitey knowany. Uspokoił *Vendeę*, i woynie domowey koniec położył,

Bardzo wielu *Francuzkich* Generałow, Officyerowie Sztabowi, Kommendant twierdzy naszey z ſwoim garnizonem oddawali oſtatnią poſługę nieprzyiacielowi, ktorego męſtwu i przezorności za życia oddawać muſieliśmy ſprawiedliwość. Mieszkańcom też kraiow zawoiowanych pamiątka iego drogą bydź powinna; ponieważ on pierwszy wprowadził do miaſt iakikolwiek przecie porządek, a zniosszy rekwizycye, znośnieysze podatki uſtanowił Kilka ſzwadronow kawaleryi i batalion piechoty z muzyką woyſkową kończył paradę Przez ten czas cały artillerya za *Renem* w *Coblence*, armaty *Ehrenbreitſteinu*, garnizon uszykowany na ulicach mieyſkich, i 4. ſtatki *Francuzkie* na rzece nieuſtannie ognia dawały. Artillerya twierdzy *Marceau* ſtrzelała bez przerwy, aż ciało do niey wprowadzone, tamże obok Generała *Marceau* złożone ſpoczęło.

z Strasburga 26. *Września z Gazety Berlińſkiey.*

Generał *en Chef* armii *Renu i Mozelli*, *Moreau* tu przybył dnia dziſieyszego. Zwołana przezeń Rada woienna iuż ſię odprawiła. Powiadaią iż iutro woyſka nowe poydą na brzeg *Renu* prawy, dla zagaienia kampanii, ieśliby, iak Direktoryat oświadczył, nieprzyiaciele przed dniem 6. naſtępuiącego mieſiąca nie przyieli warunkow do pokoiu. Według wiadomości odebranych z *Szwaycarow*, ſpokoyność wewnętrzna w tym kraiu panować zaczyna. Kłótnie w S. *Gall* uſtały zupełnie, *Xiąże Opat* odſtąpił nieco ſwoich pretensyi, zważaiąc, iż *Cantony* pośrzednicze były mu przeciwnemi.

Jedni tylko mieszkańce *Valteliny* z *Grisonami* do zgody i iedności przyiść nie mogą. Oſtatni przewlekaią ukończenie ſporow umyślnie, ſpodziewaiąc ſię z czasem mieć ſposobną zręczność odzyſkania dawnego nad *Valteliną* panowania. To przenikaiąc Powiaty zbuntowane, poſtanowiły naoſtatek złączyć ſię z *Rzeplitą Cisalpińſką.* Na wſzyſtko oboiętnemi są *Szwaycarowie*, ponieważ *Valtelina* do ich związku nigdy nie należała.

z Zurich 27. *Września z Gazety Frankfortſkiey.*

Jeszcze do tych czas zoſtaiemy w tey ſamey co przedtym niepewności, iaki przecie koniec wezmą negocyacye w *Udine*; pomyślnego mała ieſt nadzieia, zważaiąc iak ogromne do woyny przygotowania czynią ościenne z nami Mocarſtwa: W *Tirolu Laudon i Kerpen*, *w Carnioli Terzy Mack*, ſypią ſzańce, ſtawią baterye pod *Brixen*, *Tridentem*, *Goricią*, *&c.* W kraiu nawet *Saltzburgſkim Auſtryackie* woyſka zaymuią góry i doliny, ſposobiąc ſię do bronienia wſtępu i zatrudnienia przeprawy nieprzyiacielowi; z drugiey ſtrony *Sardyńſkie* woyſka w zupełney gotowości czekaią ſkinienia Generała *Buonaparte.* W kraiu naszym widziemy teraz niezliczone tłumy *Francuzkich* Emigrantow, którzy przed praw dziſieyszych oſtrością, w ſtanie opłakanym nie wiedzą gdzie ſzukać przytulenia. Służący Direktoru *Barthelemy* z innemi przyszli.

z Stutgardu 25. *Września z Gazety Berlińſkiey.*

Oboz *Auſtryacki* pod *Ludvigsburg* zwinięty zoſtał; wſzyſtkie woyſka iedne po drugich odchodzą powracaiąc do kantonow ſwoich. Toż ſamo ſtało ſię pod *Villingen* dnia dziſieyszego, gdzie kommenderował *Xże Fürſtenberg.* Nie którzy ztąd wnoszą, iż albo dla ſpóźnioney pory, albo dla negocyacyi do ſzczęśliwego końca zbliżonych, iuż w tym roku pokóy mieć będziemy. Oboz pod *Schwetzingen* ſtoi w całości; armia tam zgromadzona ćwiczy ſię codziennie w wielkich manewrach, któremi kieruie ſam *Rzeszy obrońca Arcy Xże Karol.*

z Wesel 30. *Września z Gazety Courier du Bas-Rhin.*

Z *Holandyi* mamy wiadomość, iż Generał *Beurnonville* powróciwszy do główney kwatery *Utrechtu*, obioł znowu kommendę armii północney, i woyſk *Batawſkich.* Niedawno udał ſię do *Hagi* donosząc rządowi iż odebrał roſkaz z *Paryża* pośpieszać z całą ſiłą dla popierania czynności woiennych nad *Renem.*